

Mot nya djärva mål

ETT STRATEGISKT AVSTAMP MOT EN GEMENSAM KOMMUNIKATIONSSTRATEGI FÖR LÄNET

Norrbotten är en av de ledande regionerna i Sverige när det gäller gemensam bredbandsinfrastruktur och samverkande IT-system. Men bra kan förstås bli bättre.

Ett viktigt steg i den riktningen togs vid en konferens i Luleå den 8 oktober med deltagande av ett drygt 100-tal beslutsfattare från Norrbottens läns lansting och kommunerna.

Uppdraget från en enig konferens blev att formera en politisk styrgrupp, som ska agera påskyndare i arbetet för en gemensam kommunikationsstrategi för länet.

– Jag är besjälad av att behålla vår tätposition på det här området, menade landstingsrådet Kent Ögren.

Att Norrbotten ligger i fronten inom bredbandsinfrastruktur och samverkande IT-system, är ingen tillfällighet, enligt **Karl Petersen**, kommunalråd i Luleå och ordförande i Kommunförbundet Norrbotten.

– Genom bildandet av IT Norrbotten på 90-talet tog vi ett viktigt steg, och fram till idag har vi satsat 600 miljoner på bredbandsinfrastruktur i länet.

– Vi behöver snabba kommunikationer. Men inte för att se när verksamheter flyttas söderut. Tvärtom! Snabba kommunikationer ska gynna länets utveckling.

– Tillsammans ska vi nu ta fram en strategi som underlättar kommunikationerna. Och vi gör det för medborgarna – inte för byråkraterna.

Kent Ögren pekade även han på vinsterna för länets medborgare. Tillgänglig och snabb information är grundläggande för en dynamisk utveckling.

Anders Granberg, moderator för IT-dagen.

– Med goda möjligheter till kommunikation överbryggas geografiskt stora avstånd, menade landstingsrådet och gav exempel på situationer inom vården där patienter snabbt kan komma i kontakt med specialister.

Maria Häll, sakkunnig vid regeringskansliet, berättade om arbetet med "Elektroniska tjänster – var som helst och när som helst". Det är ett projekt med åtta delprojekt som näringsdepartementet startade under våren 2008. Här handlar det om att skapa förutsättningar för individer och företag i hela Sverige att ta del av informationsteknikens möjligheter.

Idag pågår betydande aktiviteter ute i landet där olika aktörer är engagerade.

– Här måste staten hjälpa till och få bukt med den osäkerhet som råder. Statens uppgift blir att säga: Så här ser ramarna ut. Så här ska vi jobba. Och då är det naturligtvis oerhört viktigt med dialog, att parterna kommunicerar med varandra.

Området elektroniska tjänster är beroende av robusthet. Staten har en nyckelroll i arbetet med att skapa robusta system. Dessutom är det viktigt med en IT-standard, en standard som får ökad betydelse i en alltmer internationaliserad värld.

I början av året kom ett regeringsbeslut om en handlingsplan för eFörvaltning. Den ska ligga till grund för hanteringen och samordningen inom regeringskansliet av frågor som är av strategisk betydelse för utvecklingen av elektronisk förvaltning.

Karl Petersen, kommunalråd i Luleå och ordförande i Kommunförbundet Norrbotten, inledde konferensen...

...tillsammans med Kent Ögren, landstingsråd.

Catharina Mann, projektledare på SKL, Sveriges kommuner och landsting.

– Det blir allt viktigare vad som sker lokalt och regionalt. Men nationella strategier är trots detta nödvändiga, betonade Maria Häll.

Läs mer om "Nationell IT-strategi för vård och omsorg". Den kan laddas ner från regeringens webbplats: www.regeringen.se/vard-it

Under rubriken "Den nationella IT-strategin för vård och omsorg förutsätter kommunalt samarbete", informerade **Catharina Mann**, om det pågående arbetet. Catharina är projektledare på Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och hon underströk inledningsvis vikten av att kunna få information på ett snabbt sätt. Och här är det ungdomsgenerationen som driver på...som finner det naturligt att söka olika vägar för att tillgodose sitt informationsbehov.

– Information får vi inte bara via myndigheter, och därför är det nödvändigt att vi kan göra information och tjänster lättillgängliga för medborgarna, tyckte Catharina Mann och lät samtidigt förstå att den nationella strategin

för vård och omsorg, ska möjliggöra åtkomst till information över organisationsgränserna.

Hon markerade även behovet av samarbete för att nå framgång.

– Systemstöd kostar redan idag stora pengar, och då blir det förstås billigare att gå samman. Genom att gå samman kan kommunerna lära av varandra, samtidigt som de delar på utvecklings- och förändringskostnader. Catharina Mann betonade i övrigt vikten av att ta med de privata arbetsgivarna i en nationellt samordnad IT-användning inom vård och omsorg.

– Men ju fler som blir med i den här samordningen, desto större krav kommer det att ställas på säkerheten... på att vi kan garantera sekretessen.

Avslutningsvis ansåg Catharina att både tekniken och verksamheterna behövs för att uppnå det bästa resultatet.

Läs mer om "IT i kommunal vård och omsorg". Den kan laddas ner från följande webbplats: www.skl.se

Tony Blomqvist, VD IT Norrbotten, lyfte fram modet som en viktig bricka för samhällsförändringar via bredband. Mod kan beskrivas som en personlig egenskap, förmågan att övervinna risker och att handla i överensstämmelse med sin övertygelse även vid risk för negativa konsekvenser mot det egna jaget.

– Var och en måste ha modet för att komma vidare. Har vi det? funderade Blomqvist som samtidigt noterade att drömmen om ett informationssamhälle för alla ännu inte uppnåtts. Men med höghastighetsnätet Lumiora har förutsättningarna väsentligen blivit bättre under senare år. Därför är det nödvändigt med en fortsatt utbyggnad av detta höghastighetsnät.

IT Norrbottens VD uppehöll sig också vid de nya möjligheter som skapas av den virtuella världen som står öppen 24 per dygn. I den virtuella världen blir Norrbotten en del av världen, och världen blir en del av Norrbotten.

Höghastighetsnätet Lumiora har vidgat samverkansmöjligheterna mellan länets kommuner och redan i nuläget kan man se positiva effekter av detta nät. Dit hör gymnasieintag för Fyrkantkommunerna Boden, Luleå, Piteå och Älvsbyn. Dit hör även IP-Larm som samordnats mellan Haparanda, Kalix, Övertorneå och Övertorneå. Distansutbildning med parterna Luleå tekniska universitet, Arvidsjaur och Arjeplog är också ett resultat av Lumiora. Och dessutom: Norrbottens läns landsting har med hjälp av Lumiora kunnat länka ihop länets fem sjukhus, 33 vårdcentraler och 34 tandvårdskliniker till ett gemensamt nät. Genom nätet effektiviseras vården, t ex genom ett distansoberoende när det gäller nyttjandet av digital röntgen.

Tony Blomqvist, VD IT Norrbotten

Leif Wikman, Piteå kommun och Anna-Greta Brodin, Norrbottens läns landsting, redovisade vad arbetsgruppen kommit fram till.

– Men mycket mer kan göras, menade Tony Blomqvist. Vi kan hitta smartare lösningar. Fast då krävs att vi är många som driver på denna utveckling. Har modet tagit slut? Vart tog initiativkraften och våra ”drivers” vägen?

Enligt Blomqvist kan en ökad bredbandskraft liknas vid en dold kassakista. Det finns miljoner kronor att spara genom distansmöten, minskade resekostnader, ökad säkerhet och tidsbesparing. När vi t ex använder videokonferenser minskar resekostnaderna och därtill sparas miljön som en direkt följd av minskade koldioxidutsläpp.

Sammanfattningsvis: ett utbyggt Lumiora skyndar på utvecklingen i länets kommuner, i landstinget, men också i näringslivet.

Anna-Greta Brodin från landstinget och **Leif Wikman**, Piteå kommun, redogjorde kortfattat för det pågående arbetet ”IT-samverkan och informationsöverföring inom vård och omsorg i Norrbotten”.

– Tidigare talade kommuner och landsting *om* varandra; nu talar man *med* varandra, sa duon och konstaterade därmed att denna nyordning leder till bättre samverkansutsikter.

De konstaterade vidare att arbetet måste bedrivas på många arenor. Lokalt och regionalt, javisst, men den nationella arenan är en nödvändighet.

Anna-Greta och Leif informerade även om vad arbetsgruppen hittills har åstadkommit. Det handlar bl a om omvärldsbevakning, kartläggning av gemensamma vård och omsorgsprocesser och indentifiering av informationsflöden. Utöver detta testas olika tekniska lösningar (exempelvis ”Titthål Haparanda”) för informationsutbyte på kort sikt.

– Den tunga delen består av att hänga med utvecklingen på det nationella planet, menade duon och berättade

de att arbetsgruppen även haft kontakter västerut, närmare bestämt med norska Tromsö.

Fem tänkvärda punkter avrundade redovisningen av arbetsgruppens arbete, nämligen:

- Tidsperspektivet
- Omfattningen växer
- Det ”vanliga” arbetet tar ingen paus
- Beroenden till de nationella aktiviteterna
- Teknik är teknik...

Kent Ögren talade sig varm för samverkanstanken.

– Snart är vi i ett läge där det på vissa orter inte föds barn till en hel klass. Då kommer samverkan onekligen att ställas på sin spets. Vi har alltså stora utmaningar framför oss. Men dessa bidrar också till att skapa möjligheter.

Konferensens förslag/beslut att forma en styrgrupp av personer från landstinget och länets kommuner, kan bli en dörröppnare för nya landvinningar när det gäller samverkan. En styrgrupp kan föra frågan framåt.

– Fast vi måste säkerställa att vi får hela länet med oss på denna resa. Dessutom är det viktigt att vi hittar en organisation som rymmer verksamhetsföreträdare. Idag är det i mångt och mycket tekniker som driver den här utvecklingen eftersom IT har en sådan framträdande roll för nya kommunikationslösningar. Jag menar inte att det är fel, men vi behöver fundera på organisationens sammansättning, avslutade landstingsrådet Kent Ögren.

Anders Granberg tyckte sig nöjd med konferensdagen och deltagarnas insatser.

Ett av inslagen under konferensdagen i Nordkalottcenter var så kallade **workshops**. Deltagarna delades in i grupper med uppdrag att diskutera tre uppgifter: *Medborgarperspektivet*, *Samverkan – en utmaning för offentlig verksamhet* och *Hur går vi vidare?*

Här följer en sammanfattning från de tio gruppernas diskussion.

Medborgarperspektivet

- Det krävs kvalitetsmätning och nyckeltal.
- Hur mycket ska medborgarna ges möjlighet att välja?
- Kunden, medborgarens, behov är en central fråga.
- Ett politiskt ställningstagande förutsätts för att peka ut färdriktningen.
- Fånga in behov av tjänster ("över nätet") som medborgarna efterlyser.
- Tillskapandet av tjänster innebär ökade krav på drift och underhåll, vilket bör kunna hanteras centralt i länet – om viljan finns.
- Samverkan mellan organisationer för olika tjänstlösningar. Här handlar det bland annat om att dra lärdom av varandras goda erfarenheter.
- Trycket på tjänstlösningar hårdnar alltmer, en utveckling som framför allt styrs av den unga generationen.
- I framtiden måste kommunerna kunna värdera och prissätta de tjänster de erbjuder.
- IT-perspektivet får inte ta överhanden; även andra (äldre) måste kunna ta till sig information.
- Medborgarna och IT-sidan måste mötas i fruktsamma diskussioner.
- En grundläggande standard är viktig; den skall alla parter känna till och använda.
- Medborgarnas valfrihet har hittills inte slagit fullt ut, men kraven kommer att växa.
- En portal som kan ge svar på allt som medborgarna anser sig behöva.
- Små kommuner kan inte, eller har åtminstone svårt att erbjuda konkurrens; medborgarna har t ex ingen möjlighet att välja skola.
- Kommunerna och landstinget måste bygga sitt eget Price-Runner med ett urval kvalitetsparametrar som de själva fastställt.

Samverkan – en utmaning för offentlig verksamhet

- Samverkan är en absolut nödvändighet för att kommunerna ska överleva.
- Det är dessutom nödvändigt med specialisering och samverkan mellan små kommuner.
- Politikens och organisationernas ledningar måste vara visionära och modiga; det krävs också att de står fast vid sina fattade beslut.
- Förändringsbenägenhet och beslutsförmåga förutsätts för att spara resurser genom samverkan.
- Kunskap är ett måste för att kunna värdera nyttan, t ex bättre kvalitet, eventuella samhälls- besparingar samt väga detta mot direkta kostnader för investeringar, löpande underhåll och drift.
- Kärnverksamheten kan vara en känslig del att börja med, och misslyckas man där så kan det vara svårt att fortsätta på andra områden.
- Identifiera vad vi inte är beredda att lyfta ut från en kommun för att dela med andra kommuner.
- Identifiera resurser som vi behöver själva, och sådana som vi inte behöver själva.
- Låt inte juridiken bli ett hinder för samverkan.
- Det är fullt möjligt med länsgemensamt lönekontor och en gemensam telefonväxel via IP-telefoni.
- Om det finns förändringsbenägenhet är det möjligt att förändra.
- Skapa vinn-vinn-situationer. Men kom ihåg att sådana är svåra att genomföra med många förlorare.
- Samverkan är en attitydfråga.
- Är det rimligt med en IT-enhet i varje kommun? Kan läggas ut på extern leverantör.
- Inom socialtjänsten är det möjligt med samarbete inom föräldrarådgivning, ungdomsmottagning och inom budgetrådgivning. På skolans område kan samverkan ske vid t ex språkundervisning över nätet.
- Olika lagar utgör idag ett hinder för samverkan i lika stor utsträckning som viljan att förändra.
- Samverkan handlar inte enbart om tekniska frågor, utan även om verksamhetsfrågor.
- Förlorade arbetstillfällen är en knäckfråga för att utveckla samverkan mellan kommunerna och landstinget.
- Viljan till samarbete över kommungränserna är större idag än för tio år sedan.
- Dagens situation med olika plattformar, olika avtalsperioder och licenskostnader kräver politiska beslut, att s a s ”peka med hela handen”.
- Starta i liten skala; alla behöver inte vara med från början.
- Det krävs gemensamma krafter för att något ska hända med samverkanstanken.

◀
Grupparbete

▶
Avslutande
paneldiskussion

Hur går vi vidare?

- Det krävs ett utvecklingsansvar hos såväl politiker som tjänstemän.
- Ta vara på möjligheterna som IT Norrbotten har att påverka IT-strategin genom att delta i NPÖII och epSOS (Smart Open Systems) där Fritt Vårdval Östra Norrbotten (Norrbottens läns landsting Interregprojekt tillsammans med fem kommuner) med stor sannolikhet kommer att bli en nationell pilot i det största projektet inom hälsa som EU någonsin finansierat, epSOS. Detta är ett arbete där landstingets satsning på e-hälsa har positionerat Norrbotten.
- Det är viktigt att hitta former för samverkan, såväl politiskt som verksamhetsmässigt.
- Dags att väcka liv i den samverkanspolitiska gruppen mellan Kommunförbundet Norrbotten och Norrbottens läns landsting.
- Starta "glänsande" pilotprojekt med användande av erfarenheter från tidigare projekt.
- Gör strategierna kända för alla inom kommunen – inte enbart IT-enheten.
- Ta fram en nationell kommunal strategi och titta inte bara på tekniken. Strategin ska bygga på ett medborgarperspektiv.
- Viktigt att en organisation axlar uppdraget; det kan vara Kommunförbundet Norrbotten eller IT Norrbotten.
- Det kan utvecklas en bra samverkan genom att också titta på flöden och arbetsrutiner och inte bara fokusera på tekniska lösningar.
- En framkomlig väg kan vara att länets kommuner "hakar på" landstinget kring strategin Vård och Omsorg.
- Vi måste fundera över vad vi ska fylla "Lumioralinan" med.
- Peka på nyttigheter för att finna lösningar.
- Hitta pilotprojekt i liten skala.
- Gemensam säkerhetsnivå.
- Skicka samverkansbollen till Kommunförbundet Norrbotten för att ena kommunerna.
- Ta ett regionalt ansvar.
- Projektorganisation ska vara bredare än enbart hälso- och sjukvård.
- Slå fast en regional strategi: Vad vill vi? med gemensamt styrdokument och gemensam IT-beredning.
- Hur kan vi "gena" för att vinna tid med utvecklingen av samverkanstanken?
- Sök alltid möjligheter till samverkan – se inte hindren i första hand.
- Viktigt med effektiv kommunikation mellan kommuner och landstinget.
- Samverkan måste starta med verksamhetsutveckling.
- Alla system ska kunna prata med varandra; det är viktigt ur ett säkerhetsperspektiv.
- Medborgarfokus viktigast.
- Samverkan bör starta i liten skala för att komma igång, och länet bör inte vänta på regeringen utan "köra på själva".
- Medverkan från tjänstemännen är en förutsättning,